Stonewall
C Y M R U

Ninnau Hefyd!
Ymdrin ag anghenion ‘cymuned o ddiddordeb’ angof Cymru

Adroddiad Asesu Stonewall Cymru, Mis Gorffennaf 2004
Noddwyd gan Sefydliad Lloyds TSB

Rhagair:

Diffiniad ‘cymuned o ddiddordeb’ yw grŵp o bobl a gysylltir gan ddiddordeb neu nodwedd sy’n gyffredin iddynt yn hytrach na lleoliad daearyddol. Mae cymuned o’r fath yn bod yng Nghymru, yn cwmpasu gymaint â 200,000 o bobl, ar wasgar ledled Cymru, nad yw darpariaeth gwasanaethau gyda chyllid priodol prin yn bodoli ar ei chyfer mewn llawer o ardaloedd.

Ffurfir y lleiafrif arwyddocaol hwnnw gan bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol sy’n cynnwys hyd at 7% o’r boblogaeth ac yn dioddef rhagfarn, arwahanrwydd ac aflonyddu yn ddyddiol, a hynny nid oherwydd unrhyw fai personol.

Mae cydraddoldeb yn ennill ei blwyf yn y DU. O fewn ychydig flynyddoedd, bydd gennym un comisiwn ar gydraddoldeb a hawliau dynol yn cwmpasu oed, anabledd, rhyw, hil, crefydd a chyfeiriadedd rhywiol. Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar y blaen o ran arferion gorau modern gyda’i ddyletswydd sefydlol i roi sylw dyledus i gydraddoldeb cyfle i bawb yng ngweithrediad ei fusnes ac ymarferiad ei ddyletswyddau.

Ond mae gwasanaethau ac isadeileddau sylfaenol ar gyfer un edefyn o gydraddoldeb (cyfeiriadedd rhywiol) yn llusgo ar ôl y gweddill.

Cydnabyddwn yr ymrwymiad i gydraddoldeb a amlygodd Llywodraeth Cynulliad Cymru drwy helpu i sefydlu Stonewall Cymru a’i gyllido yn bartner ymgynghori. Paratowyd y ddogfen hon gennym oherwydd ein bod wedi’n mandadu i gynorthwyo’r Cynulliad i ddatblygu polisïau a gwasanaethau, a chyflwynir ynddi argymhellion eglur ar y camau sydd i’w cymryd i greu darpariaeth realistig a blaengar ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yng Nghymru.

Deillia’r argymhellion o archwiliad diweddar ar y gwasanaethau sy’n bodoli ac asesiad o anghenion gwasanaeth. Grant gan Sefydliad Lloyds TSB i Gymru a Lloegr wnaeth hyn yn bosib, a diolchwn iddynt.

Gobeithiwn y bydd yn gyfrwng i amlygu rhan hanfodol o ystod cydraddoldeb yng Nghymru a esgeuluswyd, ac yn creu cydnabyddiaeth bod pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn gymuned o ddiddordeb sydd dan anfantais, er mwyn medru sicrhau’r cymorth sydd ei angen arnynt.

Jenny Porter Swyddog Datblygu Cymunedol
Sylvia Jones a Neil Wooding Cyd- Gadeiryddion Stonewall Cymru
Mis Gorffennaf 2004

Cynnwys

Cefndir	4
Argymhellion allweddol	5
Stonewall Cymru	6
Conglfeini isadeiledd lesbiaidd, hoyw a deurywiol	7
Prif gasgliadau	8
Methodoleg Asesu	10
Y boblogaeth lesbiaidd, deurywiol a hoyw	11
Archwiliad o Ddarpariaeth Gwasanaethau yn 2002	12
Ymgynghoriad â Defnyddwyr Gwasanaethau yn 2003	14
Agweddau Rhanbarthol:	16
Atodiad 1: Holiadur yr Ymgynghoriad	
Atodiad 2: Ffurflen Ymateb Creu Cymunedau Rhanbarthol LGB Cadarnach	
Atodiad 3: Gwybodaeth ar gysylltu â grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw presennol ledled Cymru	27

Cefndir

'Problem' pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol [LHD[i]] wastad, ac yn parhau felly, yw'r camwahaniaethu homoffobig maent yn ei wynebu o fewn cymdeithas. Gall hyn amrywio o anwybodaeth, cyfreithiau camwahaniaethol a diarddeliad i elyniaeth lwyr, trais ac ymosodiadau ar hap. Oddi ar y 1970au, mae pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol wedi ymdrefnu'n grwpiau ledled Cymru sy'n darparu hunangymorth, cefnogaeth cymheiriaid, gwybodaeth, a mannau diogel i gymdeithasu. Bu'r gwasanaethau gwirfoddol yma'n anhepgor. Hyd yn ddiweddar, nid oedd y gymdeithas gyffredinol wedi sylwi ar holl sector yma, a nid oedd wedi'i gyfrif yn wasanaeth oedd ag angen adnoddau a chynllunio strategol.

Mae ar hyn o bryd 34 o grwpiau amrywiol sy'n darparu gwasanaethau ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yng Nghymru, 20 ohonynt yn cael eu rheoli gan wirfoddolyddion lesbiaidd, hoyw a deurywiol ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol, a 14 o rai eraill sy'n cefnogi pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol tra'n gweithio ar ran grwpiau targed penodol eraill megis ieuenctid, undebyddion llafur a phobl ddigartref.

30 mlynedd wedi i'r grwpiau cefnogi cyntaf ddechrau ymddangos ledled Cymru, mae camwahaniaethu'n dal i fod yn elfen barhaol a chyfyngol ym mywydau pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol. Datgelodd arolwg Cymru gyfan Stonewall Cymru (Eich Cyfrif neu'ch Eithrio, 2003) fod, er enghraifft, 35% o'r rhai a atebodd yn dweud iddynt ddioddef ymosodiad corfforol; nododd 25% iddynt gael eu diswyddo oherwydd eu rhywioldeb ac 20% iddynt guddio'u hunaniaeth rywiol yn y gwaith.

Drwy'r rhan fwyaf o Gymru, mae person sy'n 'dod allan' yn parhau i wynebu'r posibilrwydd y bydd y teulu a chyfeillion yn ymwrthod â nhw, ac o gamwahaniaethu, sarhad ac hyd yn oed drais corfforol. Bydd miloedd (yn ddealladwy) yn dal i ddewis cuddio'u cyfeiriadedd rhywiol, ac mewn perygl o ddioddef arwahanrwydd, diffyg hunanhyder, tanberfformio a hunan-niwed o ganlyniad. Dyma'r cefndir i'r angen sydd o hyd am grwpiau cefnogi lesbiaidd, hoyw a deurywiol lleol.

Yn anecdotaidd, gwyddid ers tro gymaint y tu ôl i rwydweithiau hunangymorth eraill y mae grwpiau o'r fath yn nhermau cyllido, adnoddau a chefnogaeth gyfundrefnol. Y llynedd golygodd grant gan Sefydliad Lloyds TSB i Gymru a Lloegr y gallai Stonewall Cymru o'r diwedd asesu'r sefyllfa bresennol yn fanwl drwy gasglu data gan ddarparyddion gwasanaethau a defnyddyddion gwasanaethau.

Ar yr un pryd, cynhaliwyd gwerthusiad anghenion manwl. Mae'r argymhellion a gyflwynir isod yn deillio'n uniongyrchol o gasgliadau'r ymchwil yma.

Argymhellion allweddol:

1. **Bod** pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn cael eu cydnabod yn 'gymuned o ddiddordeb' gymwys yng nghyd-destun cynlluniau nawdd a rhaglenni cynhwysiad cymdeithasol megis Cymunedau'n Gyntaf. Rhoi ystyriaeth benodol i brif ffrydio cydraddoldeb lesbiaidd, hoyw a deurywiol ac astudio sut y gallai nawdd gefnogi canlyniadau cydraddoldeb ac amrywioldeb er mwyn cynyddu cynhwysiad pobl sydd wedi'u neilltuo'n gymdeithasol.

2. **Bod** homoffobia yn cael ei herio o fewn cymdeithas er mwyn creu Cymru sy'n ddiogel i bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol fyw ynddi heb aflonyddu, camwahaniaethu, bwlio na throseddau casineb na'u hofni chwaith: mewn addysg, yn y gweithle, ac yn eu bywydau beunyddiol

3. **Bod** fforymau lesbiaidd, hoyw a deurywiol rhanbarthol yn cael eu datblygu a'u cefnogi, yn unol â rhwydweithiau lleiafrifol cyffelyb drwy'r sector cydraddoldeb a gwirfoddol. Daw fforwm o'r fath â'r rhan hon o'r sector gwirfoddol i'r amlwg a chynorthwyo cyfathrebu er mwyn i'r ddwy bartneriaeth strategaeth gymunedol leol glywed llais pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol, a galluogi i'r gymuned lesbiaidd, hoyw a deurywiol leol ganoli gwybodaeth a gwybodaeth ar arferion gorau yn ogystal â rhwydweithio ar draws y rhanbarthau.

4. **Bod** darpariaeth hyfforddi a datblygu'n cael ei sefydlu i hybu rheolaeth ac ansawdd gwasanaeth o fewn y sector gwirfoddol lesbiaidd, hoyw a deurywiol.

5. **Bod** gwybodaeth gyhoeddus yn cael ei darparu'n gyffredinol ar sut i gysylltu â grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol lleol. Gellid amcangyfrif mai llai na 3% o bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yng Nghymru sydd ar hyn o bryd yn defnyddio gwasanaethau lesbiaidd, hoyw a deurywiol, ac hwyrach bod hyn o ganlyniad i fethu â chael gafael ar wybodaeth. Mae ofni cael eu 'datgelu' yn lleol a chamwahaniaethu cymdeithasol wedi rhwystro'r grwpiau eu hunain yn rhy fynych o lawer rhag cysylltu â'r mannau gwybodaeth traddodiadol [llyfrgelloedd, Canolfannau Cynghori ayb] i hysbysebu eu gwasanaethau, a phobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol rhag dod o hyd i'r wybodaeth. Bu'n wasanaeth cudd am gyfnod rhy hir.

6. **Bod** llinell gymorth gyda chefnogaeth cymheiriaid lesbiaidd, hoyw a deurywiol 24/7 Cymru gyfan yn cael ei sefydlu. Dylai llinell gymorth o'r fath ddarparu cefnogaeth cymheiriaid ar gyfer pobl sydd mewn trafferthion yn sgîl eu cyfeiriadedd rhywiol, dylai fod yn hawdd i'w defnyddio ac yn cael ei rheoli gan bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol.

7. **Bod** rhagor o grwpiau'n cael eu sefydlu ledled Cymru i ateb anghenion rhieni lesbiaidd, hoyw a deurywiol a'u plant, a phobl sy'n iau, yn hŷn, ag anabledd, mewn trafferth oherwydd dibyniaeth, defnyddyddion iechyd meddwl, pobl sy'n siarad Cymraeg sydd â'u cyfeiriadedd rhywiol yn elfen ddiffiniol yn eu heithrio a'u hanfantais.

8. **Bod** hyfforddiant ymwybyddiaeth ar sut i adnabod ac ymateb i anghenion penodol pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn cael ei ddarparu'n gyffredinol ar gyfer darparyddion gwasanaethau. Mae angen i'r sectorau cyhoeddus a phreifat fedru adnabod ac ymateb i anghenion penodol person lesbiaidd, hoyw a deurywiol beth bynnag fo'r amgylchiadau, a cheisio creu llwybrau i sicrhau mwy o ymwneud, ymgynghori a chynrychiolaeth ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol.

yw'r unig gorff Cymru gyfan sy'n gweithio ar ei ben ei hun a mewn partneriaeth ag asiantaethau, cyrff, cyrff statudol ac unigolion eraill er mwyn:

- Hyrwyddo hawliau dynol a thriniaeth gydradd i bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol
- Herio camwahaniaethu yn erbyn pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol
- Rhoi llais i anghenion a diddordebau pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol a mynegi'r rhain i Gynulliad Cenedlaethol Cymru a chyrff cymwys eraill
- Atgyfnerthu a datblygu'r isadeiledd gyda chymunedau lesbiaidd, hoyw a deurywiol ledled Cymru i'w galluogi i gyfrannu at a chael cynrychiolaeth mewn datblygiadau polisi

Conglfeini isadeiledd lesbiaidd, hoyw a deurywiol

Mae Stonewall Cymru wedi paratoi'r rhestr ganlynol o'r hyn sy'n hanfodol er mwyn mynd i'r afael â'r argymhellion allweddol a sicrhau canlyniadau fydd yn golygu ansawdd bywyd gwell a mwy o rym i bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol. Bydd Stonewall Cymru yn gweithio mewn partneriaeth â'r gymuned lesbiaidd, hoyw a deurywiol i ddatblygu'r conglfeini yma wrth i gyrhaeddiad a mynediad at nawdd ddatblygu.

Mynediad at nawdd ar gyfer grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol: Gweithio gyda Llywodraeth Cynulliad Cymru ac asiantaethau nawdd er mwyn sicrhau fod rhaglenni cynhwysiad cymdeithasol yn cydnabod bod pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn gymuned o ddiddordeb, ac amcanion ariannu yn cwmpasu canlyniadau cydraddoldeb. Caiff cyflwyno'r ffrydiau ariannu yma effaith hynod gadarnhaol ar bob agwedd ar ddarpariaeth lesbiaidd, hoyw a deurywiol yng Nghymru.

Rhwydweithiau cefnogi ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol: Gweithio gyda grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol, unigolion a rhwydweithiau anffurfiol sy'n bodoli er mwyn sefydlu beth bynnag tri fforwm rhanbarthol. Bydd pob fforwm yn hwyluso cyfathrebu, ac felly'n lleihau arwahanrwydd, yn cynyddu cefnogaeth, canoli gwybodaeth a ffurfio sylfaen ar gyfer cydgysylltu o fewn rhanbarth, a gyda fforymau rhanbarthol eraill

Mynediad diogel i bob gwasanaeth, heb gamwahaniaethu, ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol: Sefydlu llwybrau ymgynghori a chynrychiolaeth ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol gyda llunyddion polisi lleol. Cynnal cynhadledd i gyrff gwirfoddol nad ydynt yn lesbiaidd, hoyw a deurywiol a llunyddion polisi ynglŷn â materion ac anghenion lesbiaidd, hoyw a deurywiol gyda gweithdai hyfforddi. Galluogi mwy o ymwneud ag agendâu polisi lleol, asesu a chynllunio strategol ar gyfer darpariaeth gwasanaethau lesbiaidd, hoyw a deurywiol drwy'r rhanbarth.

Gwasanaethau cefnogi cadarn ar gyfer grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol: Hwyluso mynediad i gymhorthion ar gyfer rheolaeth, casglu arian ac arferion gorau a rhaglenni hyfforddi, a chefnogi datblygu côd ymarfer ar gyfer darpariaeth gwasanaethau lesbiaidd, hoyw a deurywiol.

Prif gasgliadau

Cyllid: Nododd 36% o'r grwpiau nad oedd unrhyw incwm blynyddol ganddynt ac yr oedd 36% arall â'u hincwm gweithredu yn llai na £1000. Roedd 50% wedi derbyn nawdd sefydlu ond heb fod yn derbyn dim i'w cynorthwyo i gynnal eu hunain. Mae adnoddau a ddarperir i grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn annigonol iawn o'u cymharu â'r rhan fwyaf o adrannau eraill y sector gwirfoddol. Mae grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn crybwyll amharodrwydd i geisio mynediad i gymorth awdurdodau leol oherwydd ofni cael eu 'datgelu' yn lleol neu aflonyddu o ryw fath neu'i gilydd.

Ychydig o ffrydiau nawdd sy'n ennyn ceisiadau gan grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol. Canolbwyntia llawer o ffynonellau nawdd ar addysg a chyflogaeth. Nid ydynt yn addas ar gyfer grwpiau sy'n darparu cefnogaeth cymheiriaid i bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol, y mae eu problemau'n deillio o anawsterau cysylltiedig ag ymateb cymdeithas i'w cyfeiriadedd rhywiol.

Mae nawdd cyfredol ar gyfer cynhwysiad cymdeithasol wedi dechrau cydnabod y gall cynlluniau'n seiliedig ar ddaearyddiaeth beidio â chyrraedd cymunedau o bobl a unir gan ddiddordeb sy'n gyffredin iddynt. Ond yng Nghymru nid yw'r ffrydiau nawdd yma wedi ystyried pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn gymuned o ddiddordeb. Pobl nad ydynt yn debygol o ymgynnull mewn un ardal ddaearyddol rhag dioddef camwahaniaethu, gan deithio ymhell er mwyn galw ar grwpiau o gymheiriaid sydd wedi'u tangyllido neu eu cyllido'n wael er cymorth a chyngor. Mae'r diffyg mynediad yma at nawdd cynhwysiad cymdeithasol yn effeithio er gwaeth ar bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol.

Nid yw pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn grŵp unffurf wrth reswm. Ceir pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol o fewn grwpiau eraill fydd yn llwyddo i sicrhau nawdd, pobl ifainc a duon, lleiafrifoedd a phobl ethnig, er enghraifft. Ond bydd pryder ynglŷn â homoffobia yn aml yn creu rhwystr rhag medru cyflwyno problemau penodol cysylltiedig ag eithrio oherwydd cyfeiriadedd rhywiol. Bydd profiadau o eithrio cymdeithasol seiliedig ar gyfeiriadedd rhywiol yn fynych yn parhau ynghudd ac heb eu trin o fewn rhaglenni nawdd.[ii]

Canlyniadau prinder nawdd: Mae diffyg nawdd a chyrhaeddiad gwael yn arwain at ganolbwyntio ar wasanaethau rheng flaen ar draul rheolaeth, gyda diffyg cyfrif am y gwaith a gyflawnwyd a hynny, yn ei dro, yn esgor ar anallu i wneud ceisiadau am nawdd. Roedd 72% o'r grwpiau sampl yn dibynnu'n llwyr ar wirfoddolyddion, a chan mai cefnogaeth cymheiriaid oedd swyddogaeth y grŵp byddai disgwyl i'r gwirfoddolyddion yma fod yn lesbiaidd, hoyw a deurywiol eu hunain, a gall hyn achosi problemau gyda recriwtio a rheolaeth. 36% yn unig o'r grwpiau oedd yn dweud bod ganddynt gyfansoddiad a Chyfarfodydd Cyffredinol Blynyddol a nododd 36% arall eu bod ar y gweill.

Natur y grwpiau: Mae grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol sy'n bodoli yn y bôn yn cynnig cefnogaeth cymheiriaid: pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn cynnig cyfeillgarwch a chymorth un sydd yn yr un sefyllfa ac yn wynebu materion tebyg. Bydd y grwpiau hyn yn cynnig cyfle i fynychu cyfarfodydd a digwyddiadau cymdeithasol er mwyn mynd i'r afael â theimladau o arwahanrwydd ac anawsterau cysylltiedig â 'dod allan' ac ymdrin ag agweddau cymdeithasol camwahaniaethol. Mae egwyddorion a swyddogaethau hanfodol y grwpiau hyn yn debyg i rai cyrff cyffelyb, megis Gingerbread, corff cefnogi ar gyfer teuluoedd un rhiant. Roedd 50% o'r grwpiau a ymatebodd yn bod ers mwy na 10 mlynedd.

Arwahanrwydd grwpiau: Mae 65% o grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn hunanlywodraethol o ran eu gwaith a gallant fod yn gweithio y tu hwnt i ddylanwadau'r sector gwirfoddol a'r gymuned lesbiaidd, hoyw a deurywiol. Gall yr arwahanrwydd yma gael ei gynyddu fwy byth yn achos grwpiau arbenigol [e.e.: grwpiau lesbiaid yn unig] gan yr angen sydd ganddynt i gynnal ffiniau gwasanaethau. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw gyfundrefnau sefydlog ar gyfer cyfathrebu a rhannu gwybodaeth a gwybodaeth ar arferion gorau â grwpiau eraill, yn ôl rhanbarth nac arbenigedd. Yn aml, byddai'r unig gysylltiad rhwng cynrychiolyddion y gwahanol grwpiau yn digwydd mewn clybiau hoyw, neu ddigwyddiadau a drefnwyd gan asiantaethau allanol.

Yr amcangyfrif yw bod cyn lleied â 3% o'r bobl sy'n galw eu hunain yn lesbiaidd, hoyw a deurywiol ar hyn o bryd yn defnyddio gwasanaethau. Yn ôl y grwpiau mae mwy o lesbiaid yn defnyddio'u gwasanaethau na dynion hoyw.

Llinellau cymorth: Serch mai llinellau cymorth yw'r cyfrwng a ddefnyddir fwyaf i gael gwybodaeth ar wasanaethau lesbiaidd, hoyw a deurywiol nid oes llinell gymorth lesbiaidd, hoyw a deurywiol Cymru gyfan nac ychwaith system i gydlynu'r llinellau cymorth lesbiaidd, hoyw a deurywiol lleol. Cyfyngir ar yr oriau agor gan argaeledd y gwirfoddolyddion lesbiaidd, hoyw a deurywiol i'w cynnal.

Methodoleg asesu

Roedd dwy ran i'r broses asesu: mapio'r gwasanaethau a ddarperir yn bresennol gan grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol ac ymgynghori cymunedol ar y ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol. Mae Stonewall Cymru ar hyn o bryd yn gweithio mewn partneriaeth â phobl drawsryw a thrawsrywiol yng Nghymru sydd hefyd yn dioddef rhagfarn ac aflonyddu, ond mai ailgyfeirio rhyw sydd o bwys iddyn nhw, a'u cyfeiriadedd rhywiol naill ai'n gyfunrywiol neu ddim.

Ymarferiad mapio

Buom mewn cysylltiad â'r 34 o grwpiau sydd yng Nghymru y gwyddys eu bod yn darparu gwasanaethau ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol. Roedd 20 o'r grwpiau hyn yn darparu gwasanaethau'n benodol gyda gwirfoddolyddion lesbiaidd, hoyw a deurywiol ar gyfer pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol, ac roedd 14 o gyrff eraill hefyd yn cefnogi pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol wrth weithio ar ran grwpiau targed penodol eraill megis ieuenctid yn gyffredinol, undebyddion llafur a phobl ddigartref. Anfonwyd holiaduron i'r 34 grŵp yma, a derbyniwyd 14 ohonynt yn ôl – cyfradd dychwelyd o 41%.

Ymgynghori cymunedol

Drwy gyfrwng nawdd gan Sefydliad Lloyds TSB i Gymru a Lloegr, cynhaliodd Stonewall Cymru bedwar gweithdy rhanbarthol (Gogledd, Canolbarth, De Orllewin a De Ddwyrain Cymru), yn ogystal â gweithdy arall i astudio darpariaeth gwasanaethau llinellau cymorth lesbiaidd, hoyw a deurywiol ledled Cymru. Estynnwyd gwahoddiad i 600 o aelodau Stonewall Cymru, ac aelodau o'r grwpiau lesbiaidd, hoyw a deurywiol lleol, i fynychu gweithdy yn eu rhanbarth. Nododd pawb a gymerodd ran eu bod yn lesbiaidd, hoyw a deurywiol, ar wahân i ddau aelod o FFLAG.[iii]

Cyflogwyd hwylusyddion annibynnol i gynnal y sesiynau ymgynghori er mwyn helpu i sicrhau gwrthrychedd y gwaith. Cyn y gweithdy, llenwyd holiaduron gan y rhai oedd yn bresennol, a ffurflen ymateb ar y diwedd. Cymerodd 125 o bobl ran gan gynnwys cynrychiolyddion 15 o'r cyrff lesbiaidd, hoyw a deurywiol sydd yng Nghymru.

Y Boblogaeth Lesbiaidd, Deurywiol a Hoyw yng Nghymru

Mae Cymru'n wlad heb lawer o ddinasoedd mawr a gall trefi a phentrefi ac ardaloedd diarffordd y wlad wneud i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw deimlo'n unig ac ar gyrion cymdeithas. Mae rhai pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn dewis symud i ddinasoedd – yng Nghymru neu Loegr i chwilio am gymuned lesbiaidd, deurywiol a hoyw. Mae gan Gaerdydd ac Abertawe bellach ganolfannau hoyw masnachol a rhai grwpiau cymdeithasol a chefnogi.

Fodd bynnag, mae eraill yn dewis aros mewn cymuned wledig fel a ddangosir mewn adroddiad gan Hybu Iechyd Cymru: "Gellid dadlau bod dynion hoyw yn mudo i'r dinasoedd er mwyn cael bod yn anhysbys ac i fyw mewn amgylchiadau llai bygythiol a mwy cefnogol, tra bod merched yn ceisio bod yn anhysbys mewn lleoliad gwledig" (Sexual Attitudes and Lifestyles in Wales: Implications for Health Promotion - Technical Report 15, Hydref 1995)

Yn anffodus, nid oes ystadegau o boblogaeth y DU sy'n cyfrif eu hunain fel pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw, oherwydd ni roddwyd cyfle i bobl ddisgrifio'u rhywioldeb mewn unrhyw Gyfrifiad, a hyd yn oed pe ceid cyfle o'r fath mae tystiolaeth o weithiau ymchwil eraill yn awgrymu y byddai'r ofn o ddioddef camwahaniaethu yn dylanwadu ar ymateb pobl.

Fodd bynnag, yn 2003 cynhyrchodd yr Adran Masnach a Diwydiant ddogfen ymgynghori ar Bartneriaethau Sifil Un Rhyw lle'r amcangyfrifwyd bod rhwng 5% a 7% o oedolion y DU yn cyfrif eu hunain yn lesbiaid neu hoywon. Gan ddefnyddio'r canrannau hyn fel arweiniad bras byddai nifer y bobl lesbiaid a hoyw yng Nghymru fel a ganlyn:
Mae 5% o boblogaeth Cyfrifiad Cymru yn 2001 o 2,903,085 yn 145,154
Mae 7% o boblogaeth Cyfrifiad Cymru yn 2001 o 2,903,085 yn 203,216
Sy'n rhoi ffigur sydd rhwng 145,154 a 203,216 o bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn byw yng Nghymru.

1. Archwiliad o Ddarpariaeth Gwasanaethau i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn 2002

Yr ymatebwyr oedd: grwp pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw AMICUS, Border Women, FFLAG, Friend South East, Gay Outdoor Club, Prosiect GYL, Mudiad Cristnogol Pobl Lesbiaidd a Hoyw Cymru, Grwp Merched Canolbarth Cymru, Llinell Lesbiaid Gogledd Cymru, Rhwydwaith Lesbiaid Hŷn, Prosiect Rainbow, Gwr[p Athrawon Lesbiaidd aHoyw De Cymru, Triangle Cymru, Llinell Gymorth Pobl Lesbiaidd, Deurywiol a Hoyw Mind Dyffryn Clwyd. O'r 14 grwp hyn, mae 8 yn grwpiau hunan gymorth sy'n cael ei rhedeg gan wirfoddolwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw, mae'r 6 arall yn ganghennau/prosiectau mudiadau mwy lle nad yw cyfeiriadedd rhywiol yn brif faes eu gwaith ond mae gan bob un heblaw FFLAG, bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn darparu'r gwasanaethau.

Dyma oedd dosbarthiad daearyddol y grwpiau a ymatebodd: 2 grwp yn y Gogledd, 1 grwp yn y Canolbarth, 7 grwp yn y De a 4 grwp yn gweithio ar lefel Cymru gyfan. Fodd bynnag roedd, ac mae o hyd, fwy o grwpiau yn gweithio yn y Gogledd a'r Canolbarth. Mae'r casgliadau wedi cael eu dosbarthu fel a ganlyn: gwasanaethau, buddiolwyr, cyllid, trefn lywodraethu a seilwaith, cysylltiadau a hyfforddiant.

Gwasanaethau

O'r rhai a ymatebodd, roedd 3 grwp wedi bodoli ers mwy na 15 mlynedd; 4 ers dros 10; 2 dros 5; a roedd 5 o dan 5 mlwydd oed. Roedd mynediad at gefnogaeth cymheiriaid yn amrywio o ddarpariaeth llinell ffôn, cylchlythyr, wyneb yn wyneb, gwefan, cwnsela, cefnogaeth undeb, gweithgareddau ymgyrchu, ymweliadau â'r 'sîn', hybu iechyd, materion fydd, materion diwylliannol, cysylltiadau gyda'r heddlu, gweithgareddau cymdeithasol a rhwydweithio. Roedd nodau a gwasanaethau'r grwpiau'n amrywio rhwng darparu: cyngor, cwnsela, gwybodaeth, diogelwch, cefnogaeth a hybu ymwybyddiaeth o faterion pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw a delweddau positif.

Y prif weithgareddau oedd cysylltiadau cymdeithasol, gydag 1 grwp yn cynnal sesiynau galw i mewn wythnosol a 4 yn cynnal sesiynau galw i mewn misol; roedd 5 yn dosbarthu cylchlythyrau misol gydag 1 arall yn eu dosbarthu'n chwarterol; roedd 3 yn cynnig gwasanaeth llinell gymorth dyddiol a 3 arall yn cynnig llinell gymorth yn wythnosol. Roedd 50% o'r grwpiau'n derbyn cyfeiriadau ar gyfer clientau gan linellau cymorth eraill; 28% gan fudiadau iechyd meddwl ac 20% gan y gwasanaethau iechyd/ cymdeithasol, yr heddlu, llinellau cymorth plant a grwpiau ysgol/pobl ifanc yn y drefn honno.

Roedd 72% o'r grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn darparu gwasanaeth gwybodaeth i gefnogi cymheiriaid ac roeddent yn gwbl ddibynnol ar wirfoddolwyr, a disgwylid iddynt fod yn bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw eu hunain. Mae egwyddorion a swyddogaethau canolog y grwpiau hyn yn debyg i rai grwpiau cymheiriaid eraill, megis Gingerbread, y grwp cefnogi ar gyfer teuluoedd rhieni unigol. Mae gwirfoddolwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn cynnig cefnogaeth i bobl sy'n profi profiadau tebyg er mwyn eu helpu gyda'r anawsterau sy'n gysylltiedig â 'dod allan' a delio ag agweddau cymdeithasol gwahaniaethol. Fodd bynnag, nid yw grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn mwynhau'r un statws, cydnabyddiaeth a chyllid prif ffrwd ag y mae grwpiau cefnogi cymheiriaid yn ei dderbyn o fewn y sectorau cydraddoldeb neu wirfoddol.

Buddiolwyr

Yn ôl y 14 grwp cynorthwywyd cyfanswm o 2000 o bobl yn 2002 gyda chyfran defnyddwyr y gwasanaeth yn disgrifio eu hunain fel: lesbiaid /merched hoyw – 23%; dynion hoyw / dynion sy'n cael rhyw â dynion – 16%; deurywiol – 5%; heterorywiol – 2%; trawsrywiol - 6%; trawswisgwyr – 1%; rhieini pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw a thrawswisgwyr 2%; rhieni lesbiaidd, deurywiol, hoyw a thrawswisgwyr; 3.6%; athrawon 4.3%; myfyrwyr – 5%; pobl hŷn – 6%; pobl ifanc 6%; pobl anabl – 4%; pobl groenddu a lleiafrifoedd ethnig 3.6%; gwledig –3.6%; siaradwyr Cymraeg - 3%; defnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl – 3%; y cyhoedd – 3%, Cristnogion – 1%.

Cyllid

Dywedodd 36% o'r grwpiau nad oedd ganddynt incwm blynyddol ac roedd 36% arall yn gweithredu ar incwm o dan £1,000. Roedd 50% wedi derbyn cyllid 'sefydlu' ond nid oeddent yn derbyn unrhyw beth tuag at eu cynnal. Ffynonellau eu cyllid oedd: 36% cyfraniadau aelodaeth a 36% o ddigwyddiadau codi arian, 21% o grantiau llywodraeth leol a 7% o gronfeydd iechyd lleol.

Trefn lywodraethu a seilwaith

Roedd gan 3 grwp statws elusennol, roedd 9 yn cael eu llywodraethu'n annibynnol ac roedd 10 yn gwbl ddibynnol ar wirfoddolwyr. Roedd gan 5 grwp gyfansoddiad, pwyllgor ac roeddent yn cynnal cyfarfodydd cyffredinol blynyddol ac roedd 5 arall yn yr arfaeth.

Roedd gan 7 grwp bolisi mynediad i bawb, roedd gan 5 fynediad am ddim, roedd 5 grwp yn agored i bobl benodol yn unig (e.e. lesbiaid), ac roedd gan 2 aelodaeth clwb. Fodd bynnag, mae'n bosibl bod y ffin rhwng aelodau a defnyddwyr gwasanaethau wedi eu drysu gyda 6 grwp yn dweud bod ganddynt rhwng 20 a 99 o aelodau a 3 yn dweud bod ganddynt rhwng 5 ac 20 o aelodau a 5 yn unig yn datgan cyfraniadau aelodaeth fel ffynonellau cyllid.

Cysylltiadau

Roedd 36% o'r grwpiau'n gweithio gyda grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw eraill ac nid oedd yr un o'r grwpiau'n gweithio gyda grwpiau cydraddoldeb eraill ond roedd gan 50% ohonynt aelodau a oedd yn eistedd ar baneli lleol cyswllt yr heddlu / diogelwch y gymuned.

Nid oedd system wedi ei sefydlu ar gyfer cysylltiadau rhwng grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn ôl rhanbarth nac arbenigedd a gallai rhai o'r grwpiau a oedd yn gweithio mewn sectorau arbenigol o'r gymuned lesbiaidd, deurywiol a hoyw (e.e. grwpiau lesbiaid/ dynion hoyw/pobl ifanc yn unig) gael eu hynysu ymhellach trwy eu hangen i gynnal ffiniau'r gwasanaeth. Gallai'r arwahanrwydd hwn gael ei ddwysau gan amharodrwydd y grwpiau i feithrin cysylltiadau gyda chyrff prif ffrwd, un ai oherwydd eu profiad o wahaniaethu neu ddisgwyliad o ragfarn

Hyfforddiant

Roedd gan 2 grwp gyllideb hyfforddi, roedd 1 grwp yn cynnal sesiynau hyfforddi mewnol yn fisol ac roedd 50% yn eu cynnal yn ysbeidiol ond nid oedd 50% yn cynnal sesiynau hyfforddi o gwbl. Pan ofynnwyd iddynt pa hyfforddiant yr hoffent ei dderbyn, y ceisiadau mwyaf poblogaidd oedd: 1af - cyllid, ail – trefnu digwyddiadau, 3ydd – marchnata a chyhoeddusrwydd, ac yn gydradd bedwerydd – datrys gwrthdaro a'r gyfraith yng nghyd-destun materion lesbiaidd, deurywiol a hoyw.

2. Asesiad Defnyddwyr Gwasanaethau: Gweithdai Ymgynghori ledled Cymru ar Ddarpariaeth Gwasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw

Yn ystod y gweithdai rhanbarthol hyn codwyd nifer fawr o bwyntiau yn ymwneud ag anghenion defnyddwyr gwasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw, a derbyniodd y pwyntiau canlynol gefnogaeth gyffredinol fel rhai sy'n bwysig ac maent wedi eu categoreiddio fel: **anawsterau wrth geisio cael mynediad at wasanaethau; angen gwasanaeth heb ei ddiwallu o ddarpariaeth lesbiaidd, deurywiol a hoyw; angen gwasanaeth heb ei ddiwallu o wasanaethau cyhoeddus a chymdeithas.** Nodwyd anawsterau rhanbarthol penodol hefyd ynghyd â'u gweledigaeth o fyd delfrydol, anghenion adnoddau a chynlluniau ar gyfer y cam nesaf.

Anawsterau wrth geisio cael mynediad at wasanaethau

Clywyd am anawsterau sylweddol wrth geisio cael mynediad at wasanaethau ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar draws y rhanbarthau. Yr anhawster cyntaf oedd canfod lle i ddod o hyd i wybodaeth gan fod cyn lleied o ffynonellau cyhoeddus ar gael, ac mae angen hyder a dyfalbarhad o du'r ymchwiliwr yn aml i chwilio am daflenni. Roedd angen mynediad cyhoeddus at gyfeiriadur o wasanaethau cefnogi i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw. Mae'n rhaid cael cyfrifiadur os am gysylltu â'r rhyngrwyd, ac mae gan gyfrifiaduron cyhoeddus raglenni sgrinio sy'n gwrthod mynediad i wefannau lesbiaidd, deurywiol a hoyw a gall hynny arwain at lansio ymchwiliad. Llinellau cymorth lesbiaidd, deurywiol a hoyw yw'r cyfrwng a ddefnyddir amlaf i gael gafael ar wybodaeth am wasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw ond mae'r gwasanaethau hyn yn ddibynnol ar gael gwirfoddolwyr lleol i'w sefydlu a'u rhedeg

Yr ail anhawster oedd bod prinder mannau diogel ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn ei gwneud yn anodd i gyfarfod ag eraill i dderbyn cefnogaeth cymheiriaid. Mae materion gweledded i ymdopi â gwahaniaethu yn gwneud cymdeithasu'n anodd oni bai fod digwyddiadau cymdeithasol i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn cael eu trefnu a bod lleoliadau sy'n oddefgar at bobl hoyw ar gael. Yn aml mae ynysigrwydd gwledig a thrafnidiaeth yn gallu bod yn broblem oherwydd y pellter mawr rhwng mannau cyfarfod sy'n oddefgar at bobl hoyw. Mae diogelwch yn fater arall, gyda'r bws/trên olaf adref yn broblem i bobl ifanc a hŷn.

Angen gwasanaeth heb ei ddiwallu o ddarpariaeth lesbiaidd, deurywiol a hoyw

Er mwyn mynd i'r afael ag allgau cymdeithasol (trefol yn ogystal â gwledig) mae angen digwyddiadau cymdeithasol rheolaidd yn eu hardaloedd mewn mannau diogel a'r tu allan i'r sîn ar ddefnyddwyr gwasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw. Roedd angen cysylltiadau gwell rhwng grwpiau a chydlyniad ar draws y rhanbarthau i gefnogi datblygu cymuned ranbarthol. Mynegwyd angen arbennig am wasanaethau mwy penodol i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw iau (gan gynnwys rhai o dan 18 oed), rhai hŷn, anabl, siaradwyr Cymraeg, rhieni lesbiaidd, deurywiol a hoyw a phobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw gyda phroblemau sy'n gysylltiedig ag alcohol. Roedd angen hefyd am hyfforddiant mewnol, safon ansawdd ar gyfer gwaith gyda phobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw a gwasanaeth llinell gymorth ehangach gan nad oes llinell gymorth Cymru gyfan ar gael na threfniadau i gydlynu'r llinellau cymorth lleol hynny sydd yn weithredol.

Awgrymodd pob rhanbarth yn annibynnol yr angen i ddarparu dyddiadur a chyfeiriadur hwylus, canolog sy'n cael eu diweddaru'n gyson sy'n cynnwys gwybodaeth am ddigwyddiadau sy'n cael eu trefnu mewn rhanbarth, a sefydlu canolfannau cymuned i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw fel cartref i grwpiau, a chaffi a chanolfan iechyd.

Angen gwasanaeth heb ei ddiwallu o wasanaethau cyhoeddus a chymdeithas

Y prif angen nad yw'n cael ei ddiwallu gan y gwasanaethau cyhoeddus oedd cael eu derbyn a chael triniaeth ddiogel a pharchus. Tybiwyd bod hyn ar goll mewn addysg/ysgolion, y ganolfan gwaith, yr eglwys/capel, y gwasanaethau cyfreithiol a'r ddarpariaeth mewn cartrefi gofal/nyrsio. Roedd diogelwch yn ofyniad sylfaenol a gwnaethpwyd ceisiadau am well trefniadau gyda'r heddlu a dosbarthu ffurflenni hunan adrodd ar gyfer achosion o droseddau homoffobig mewn ysgolion. Roedd angen hefyd i gydnabod materion cyfeiriadedd rhywiol, rhoi llais i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw, a chynhwysiant mewn cymdeithas yn gyffredinol.

Angen mawr arall a fynegwyd oedd am gydnabyddiaeth i wasanaethau a ddarperir gan grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw trwy ddarparu cyllid craidd a chefnogaeth i sefydlu cydlyniad rhanbarthol a chanolfannau cymuned lesbiaidd, deurywiol a hoyw i weithredu fel cartref i grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw lleol.

Roedd yr homoffobia yr oedd pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw wedi ei brofi wrth ddelio â gwasanaethau cyhoeddus ledled Cymru mor amlwg nes ei fod yn cael ei gyfrif fel bod yn 'normal' ac fe'i crynhowyd fel hyn: 'mae'r ddarpariaeth i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn ddibynnol ar agwedd y darparwr unigol'. Teimlwyd bod angen addysg a hyfforddiant ar wasanaethau cyhoeddus i'w gwneud yn ymwybodol o anghenion pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw er mwyn mynd i'r afael â homoffobia. Gwnaethpwyd un pwynt ynglŷn â gofalwyr pobl â HIV a phobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw hŷn a oedd angen gofal y gellid ei warantu a oedd yn gyfrinachol, sef yr hawl i ofyn am ofalwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw a chartrefi gofal i lesbiaid a hoywon yn unig.

Agweddau Rhanbarthol

Y CANOLBARTH

Gwelwyd bod y grwpiau sy'n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw wedi cael eu gwahanu gan y mynyddoedd gan eu bod wedi eu lleoli yn y Drenewydd yn y dwyrain ac Aberystwyth yn y gorllewin a bod angen iddynt wella'r cysylltiadau rhyngddynt. Roedd prinder lleoliadau cyfeillgar â hoywon ar gael i gynnal digwyddiadau cymdeithasol rheolaidd ynghyd â gwybodaeth gyfoes hawdd cael gafael arni. Roedd angen mwy o wasanaethau ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw iau a hŷn, a siaradwyr Cymraeg.

Roedd eu gweledigaeth o fyd delfrydol yn cynnwys Canal St[1] ym mhob tref, Canolfan Galw i Mewn ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw, a fyddai'n gartref i linellau cymorth a grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw ac a fyddai'n gweithredu fel pwyntiau cyswllt ar gyfer unigolion a oedd yn 'dod allan' ac i ymgynghori â llunwyr polisi, cydnabyddiaeth a pharch gan gynghorau lleol, gofal plant i rieni unigol a hoyw, mynediad at gyfrifiaduron i bawb, cyfryngau a gwasg sy'n parchu pobl hoyw a bysiau pinc i ganolfannau hoyw.

Yr anghenion o safbwynt adnoddau oedd nawdd tymor hir i wella cysylltiadau, cydlynydd rhanbarthol a chanolfan gymuned. Y camau nesaf a ragwelir oedd i ddatblygu cysylltiadau rhwng grwpiau a chyfeiriadur o wasanaethau i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw a gwybodaeth am ffynonellau cyllid.

Y GOGLEDD

Gwelwyd bod y rhan fwyaf o'r grwpiau sy'n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw wedi eu lleoli ar hyd y glannau gyda phrinder cefnogaeth mewn ardaloedd gwledig ymhell o'r glannau sy'n golygu bod angen am drafnidiaeth fforddiadwy a diogel. Roedd angen am ragor o fannau cyfeillgar â phobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw, gwybodaeth haws cael gafael arni am y gwasanaethau sydd ar gael, a safon ansawdd ar gyfer gwasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw a gwasanaeth llinell gymorth. Nid oes gwasanaethau ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw hŷn, rhieni lesbiaidd, deurywiol a hoyw a siaradwyr Cymraeg.

Yn eu gweledigaeth o fyd delfrydol ni fyddai unrhyw fath o fwlio homoffobig yn cael ei oddef gyda'r cyfryngau yn amlygu troseddau homoffobig, mannau diogel mewn pentrefi, trefi, eglwysi, gwir gydraddoldeb mewn addysg i bobl ifanc, materion hoyw yn cael sylw amlwg a gweithwyr gwasanaeth cefnogi i helpu pobl 'ddod allan', gwybodaeth am grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw lleol ar gael gan Gynghorau a herio meddalwedd sgrinio gwefannau i ganiatáu mynediad at ddarpariaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar y we.

Yr anghenion o safbwynt adnoddau oedd cyllid, rhwydwaith rhanbarthol a chanolfan gymuned a'r camau nesaf a ragwelir oedd sefydlu grwp ffocws rhanbarthol a gwella cysylltiadau ar draws y rhanbarth.

[1] Y pentref hoyw ym Manceinion

Y DE DDWYRAIN

Gwelwyd bod angen am grwpiau sy'n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar draws y de ddwyrain, ac nid yng Nghaerdydd yn unig gydag angen arbennig am waith allgyrraedd yn y Cymoedd. Roedd angen grwp cefnogi i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw sy'n ymdopi â phroblemau alcohol, a phobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw sy'n siarad Cymraeg a mwy o grwpiau ieuenctid ledled y de ddwyrain.

Yn eu gweledigaeth o fyd delfrydol ceid canolfan lesbiaidd, deurywiol a hoyw yng Nghaerdydd a fyddai'n gartref i nifer o grwpiau, cyfeiriadur / map o wasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw sydd ar gael mewn clybiau hoyw, byddai gan bob ysgol grwp cefnogi cymheiriaid lesbiaidd, deurywiol a hoyw a fyddai'n darparu gwasanaeth cyfrinachol, a chorff yn y llywodraeth i roi sylw i faterion lesbiaidd, deurywiol a hoyw a llais unedig i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw.

Yr anghenion o safbwynt adnoddau oedd cyllid i gefnogi cydlynydd rhanbarthol a chanolfan gymuned. Y camau nesaf a ragwelir fydd cynyddu'r llif gwybodaeth, cynnal cyfarfodydd rhanbarthol i ddatblygu grwpiau ieuenctid yn y Cymoedd a chanolfan galw i mewn yng Nghaerdydd.

Y DE ORLLEWIN

Gwelwyd nad oedd unrhyw grwpiau sy'n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr lesbiaidd, deurywiol a hoyw ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw i'r gorllewin o Abertawe. Er bod mannau i gynnal digwyddiadau yn Abertawe, roedd angen am ddigwyddiadau cymdeithasol y tu allan i'r sîn hoyw ar gyfer dynion hoyw a lesbiaid. Roedd angen am fwy o ddarpariaeth i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw hŷn ac anabl, ieuenctid lesbiaidd, deurywiol a hoyw a grwpiau ffydd, a chefnogaeth i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw hŷn a oedd yn symud i dai cysgodol / cartrefi nyrsio.

Yn eu gweledigaeth o fyd delfrydol ceid mynediad cydradd i wasanaethau cyhoeddus beth bynnag fo cyfeiriadedd rhywiol yr unigolyn, eid i'r afael â stereoteipio rhywiol, byddai hyfforddiant mewn materion lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn ddarpariaeth safonol i bawb, a byddai mwy o Aelodau Seneddol Cymreig ac Aelodau o'r Cynulliad lesbiaidd a hoyw yn cael eu datgelu. Roeddent yn rhagweld canolfan galw i mewn i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw a Mardi Gras yn cael ei gynnal yn y de ddwyrain, a digwyddiadau Mardi Gras eraill yn cael eu trefnu ledled Cymru, a chynllun tai cydweithredol ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw hŷn o dan yr enw SAGAY [SAGA i bobl hoyw] neu gellid ei alw'n SAGGY hyd yn oed!

Yr anghenion o safbwynt adnoddau oedd cyllid i gefnogi gweithiwr rhanbarthol a chanolfan gymuned. Y camau nesaf a ragwelir yw cynnal rhagor o gyfarfodydd rhanbarthol, canoli gwybodaeth ar wasanaethau lesbiaidd, deurywiol a hoyw a sefydlu model ar gyfer hyfforddi.

Atodiad 1 -Yr Holiadur o'r grwpiau Lesbiaid, Hoywon a Deurywiol

ADRAN A	Gwybodaeth am eich CORFF / GRWP:

Rhowch fanylion, os gwelwch yn dda, am y gwasanaeth y maeích Corff/grwp yn ei gynnig yn awr:

Os gwelwch yn dda, rhowch ddatganiad byr o amcanion eich Corff/grwp dros y tair blynedd nesaf:

Pryd sefydlwyd eich corff/grwp ñ sawl blwyddyn yn Ùl?
[os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol)

Dan 5 mlynedd		dros 5 mlynedd		dros 10 mlynedd		Dros15 mlynedd	

Sut maeích Corff/grwp yn cael ei reoli? (0s gwelwch yn dda,rhowch **H** yn y lle priodol)]

Fel grŵp ymreolus		Fel corff ymreolus	
Fel cangen o gorff Cymru gyfan		Fel cangen o gorff Prydain gyfan	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion			
Aelod cyswllt o gorff Cymru gyfan		Aelod cyswllt o gorff Prydain gyfan	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:			

Statws eich Corff/grwp : **(**os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol)

Gwirfoddol		elusen		Heb fod am elw	
Statudol		busnes		Heb nawdd ariannol	

Oes gan eich corff/grwp unrhyw achrediad ffurfiol?
[ee.Marc Safon Gwasanaeth Cyfreithiol y Gymuned]

Na		Oes		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:

Oes gan eich corff/grŵp aelodau? Os oes, faint?
[os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol]

Oes						Nac oes					
0<3		3<5		5<10		10<15		15<20		Dros 20	

Ydyích corff/grwp erioed wedi cael cymorth yn y meysydd canlynol:
[os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol]

Sefydlu		Datblyguích trefniadaeth	
Recriwtio a chefnogi gwirfoddolwyr		Rhoi cyhoeddusrwydd iír gwasanaeth	
Cael lle i gyfarfod		Eraill - os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:]	
Ariannu			

O ble cafodd eich corff/grwp y gefnogaeth hon?
[os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol]

Cvs lleol		Awdurdod lleol		arall [os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]	

Pa gymorth arall sydd ei angen ar eich corff/grŵp yn awr / dros y tair blynedd nesaf?
[os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol]

Sefydlu		Datblyguích trefniadaeth	
Recriwtio a chefnogi gwirfoddolwyr		Rhoi cyhoeddusrwydd iír gwasanaeth	
Cael lle i gyfarfod		Eraill os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:]	
Ariannu			

Oes gan eich corff/grwp ... [os gwelwch yn dda, rhowch **H** yn y lle priodol]

***Gyfansoddiad?**	Oes		Nac oes	I ddod	
Aelodau Pwyllgor?	Oes		Nac oes	I ddod	
***Gyfarfod Blynyddol?**	Oes		Nac oes	I ddod	

*** Os gwelwch yn dda, anfonwch gopi oích cyfansoddiad ac o adroddiad eich Cyfarfod Blynyddol**

Ydyích corff/grwp yn gweithio gyda grwpiau/cyrff eraill?
[dewiswch bob grŵp neu gorff syín berthnasol]

Cangen leol arall oír LGB		Cangen arall oír LGB yng Nghymru	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	
Grŵp trawsrywiol lleol	•	grŵp trawsrywiol yng Nghymru	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	•	os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	
Grŵp cyfartaledd rhyw lleol		Grŵp cyfartaledd rhyw yng Nghymru	

Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	
Grŵp cyfartaledd anabledd lleol		Grŵp cyfartaledd anabledd yng Nghymru	
Os gwelwch yn dda,rhowch fanylion:		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	
Grŵp cyfartaledd hiliol lleol		Grŵp cyfartaledd hiliol yng Ngjhymru	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	
Grŵp lleol arall		Grŵp arall yng Nghymru	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion:	

Pa ranbarth daearyddol y maeích corff/grwp yn ei wasanaethu? Dewiswch bob un syín berthnasol

Cymru		Gogledd Cymru		Canolbarth Cymru	
De Cymru		Gorllewin Cymru		Blaenau Gwent	
Penybont ar Ogwr		Caerffili		Caerdydd	
Sir Gaerfyrddin		Ceredigion		Conwy	
Sir Ddinbych		Sir Fynwy		Sir y Fflint	
Gwynedd		Llandrindod		Merthyr Tydfil	
Nedd Aberafan		Casnewydd		Sir Benfro	
Rhondda Cynon Taf		Abertawe		Torfaen	
Bro Morgannwg		Wrecsam		Ynys MÙn	

Oes aelodau oích Corff/grwp yn cynrychioli cymuned LGB ar unrhyw baneli?
[os gwelwch yn dda rhowch Hyn y lle priodol]

Cyswllt LGB rhanbarthol / heddlu		Awdurdod heddlu rhanbarthol	
Pwyllgor CAB rhanbarthol		Cynghrair iechyd rhanbarthol	
Pwyllgor diogelwch y Gymuned		Partneriaethau strategol lleol	
Eraill Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion			

ADRAN B Gwybodaeth am ariannu eich corff/grwp:

Beth yw trosiant blynyddol eich corff/grwp, ar gyfartaledd?

Incwm hyd at £1,000		Gwariant llai na £1,000	
Incwm hyd at £10,000		Gwariant llai na £10,000	
Incwm hyd at £100,000		Gwariant llai na £100,000	

Pa ffynonellau arian sydd gan eich corff/grwp?

Cyfraniad aelodaeth		Arian loteri/ cymuned	
Achlysuron hel arian		Cronfeydd HIV/AIDS	
Cymorthdal awdurdod lleol/ cronfa gymuned		Arall	
Cronfeydd strategaeth iechyd lleol		Dim	

Y math o waith a ariennir, hyd y cymorthdal a roddwyd a dyddiad terfynu:
[os gwelwch yn dda, rhowch H yn y lle priodol]

Gwaith project		6 mis		Blwy-ddyn		3 blynedd		Dyddiad terfynuír cymorthdal	Dyddiad dechrau
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion y project									
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion yr ariannwr									
Gwasanaeth		6 mis		Blwy-ddyn		3blyn-edd		Dyddiad terfynuír cymorthdal	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion y gwasanaeth									
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion yr ariannwr									

Ydyích corff/grwp yn gwneud cais am arian ar hyn o bryd? os gwelwch yn dda, rhowch H yn y lle priodol

Gwaith project		6 mis		blwyddyn		3 blynedd		Dyddiad dechrau	
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion y project									
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion yr ariannwr									
Darpariaeth Gwasanaeth		6 mis		blwyddyn		3 blynedd		Dyddiad dechrau	

Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion y gwasanaeth
Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion yr ariannwr

ADRAN C Gwybodaeth am DDARPARIAETH GWASANAETH eich corff/grwp

Ydyích Corff/grwp yn derbyn atgyfeiriadau gan y darparwyr gwasanaethau gwirfoddol a statudol canlynol? [os gwelwch yn dda, rhowch H yn y lle priodol]

Gwasanaeth Iechyd		Gwasanaeth Iechyd Meddwl		Gwasanaethau Cymdeithasol	
Grŵp ysgol / ieuenctid		Grŵp cyswllt heddlu/LBGT		ChildLine	
Mind		Unrhyw linell gymorth arall		arall [os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]	

Pa fath o wasanaeth maeích corff/grwp yn ei ddarparu? [dewiswch bob un syín briodol]

cyngor (cyfarwyddyd)		Cyngor cyfreithiol		Cyngor ar dai		Cyngor ar iechyd rhywiol a rhyw diogel	
gwybodaeth		Gwybodaeth gyfreithiol		Gwybodaeth am dai		Gwybodaeth am iechyd rhywiol a rhyw diogel	
cefnogaeth (heb fod yn gyfarwyddyd)		Cefnogaeth traín ëlod allaní		Cefnogaeth rhwydweithio		Mynediad i gymorth gwasanaeth yr heddlu	
trefnu achlysuron cymdeithasol		Trefnu galw heibio		Trefnu achlysuron amgen			
Clwb aelodau		Clwb cinio					

Llinell gymorth		Hyrwyddo iechyd	
cynghori		gwneud ffrindiau wyneb-yn-wyneb/torriír i,	
trefnu ymweliadau , ír ëleoliadí		Iaith Gymraeg	
ymgyrchu		Cyswllt , ír heddlu	
Gwefan		ëystafell sgwrsioí ar y we	
Cylchlythyr		Materion ffydd	
Materion undeb		Materion diwylliannol	
eraill		[os gwelwch yn dda rhowch fanylion]	

Sut maeír corff/grwp yn darparu gwasanaethau i bobl LGBT? Am faint o oriau maeír gwasanaeth hwn ar gael? [os gwelwch yn dda, rhowch fanylion priodol]

Lle cwrdd galw-i-mewn		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
Cyfarfodydd		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
gwasanaethau Cymraeg		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
Mewn lleoliadau hoywon		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
Llinell gymorth		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
Ymgyfeillachu wyneb yn wyneb		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
safle sgyrsio ar y we		Dyddiol		Wythnosol		Misol	
Cyhoeddiadau		Dyddiol		Wythnosol		Misol	

Faint o bobl gafodd gymorth y corff/grwp yn... [os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]

1999		2000		2001		2002	

ADRAN D Gwybodaeth am DDEFNYDDWYR GWASANAETHAUíR corff/grwp

Pwy syín defnyddio gwasanaethauír Corff/grwp? Ydyír defnyddwyr yn gweld eu hunain fel.....

[Dewiswch bob un syín berthnasol]

menywod		Lesbiaid		Merched hoyw		Deurywiol	
dynion		Hoyw		Dynion syín cael rhyw gyda dynion		Deurywiol	
gwahanrywiol		Trawsrywiol cyn triniaeth		Trawsrywiol wediír driniaeth			
trawsrywiol		Traws - wisgwyr		Rhieni/teulu pobl LGBT			
Rhieni LGBT		Athrawon		Myfyrwyr			
Mewn oed		Ifanc		Anabl			
Du ac ethnig		Gwledig		Cymry Cymraeg			

Defnyddwyr iechyd meddwl		Aelod oír cyhoedd		Arall [os gwelwch yn dda rhowch fanylion]	

Ydy mynediad at wasanaeth eich Corff/grwp ynÖ Ö ? (os gwelwch yn dda, rhowch H yn y lle priodol)

arbenigol (e.e. dynion yn unig)		[Os felly, os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]			
Agored I bawb		Am ddim		Aelodaeth o glwb	

ADRAN D gwybodaeth am DDARPARWYR GWASANAETH EICH corff/grwp:

Faint o bobl syín darparu gwasanaeth eich corff/grwp?

Faint o wirfoddolwyr syín cyfrannu at y gwaith? Rhan amser Llawn amser Cyfanswm y darparwyr gwasanaeth Rhan amser Amser llawn **Faint o weithwyr** cyflogedig syín cyfrannu at y gwaith ?	Rhan amser	Llawn amser

Ar gyfartaledd, faint o oriauír mis...

Y mae gwirfoddolwyr yn cyfrannu at y gwaith?	
Y maeír gweithwyr yn cyfrannu at y gwaith?	

Oes cymwysterau ffurfiol gan ddarparwyr gwasanaeth y corff/grwp?
ee NVQ mewn Cynghori [rhowch Hyn y lle priodol]

Nac oes		Oes		os gwelwch yn dda, rhowch fanylion

Pa mor aml y maeír corff/grwp yn cynnig hyfforddiant? [os gwelwch yn dda, rhowch Hyn y lle priodol]

misol		Chwarterol		Blynyddol		Adhoc	

Oes gan y corff/grwp gyllid ar wah, n ar gyfer hyfforddiant?
[os gwelwch yn dda, rhowch Hyn y lle priodol]

Nac oes		Oes		Gwnaed cais amdano	
[os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]					

Ydyír corff/grwp ei hunan yn darparu hyfforddiant mewnol?

[os gwelwch yn dda, rhowch Hyn y lle priodol]

Ydy		Nac ydy		Weithiau	
os gwelwch yn dda, rhowch fanylion - pa ganran %:					

ADRAN E: Pa mor ddefnyddiol fyddai'r cyrsiau hyn, yn eich barn chi, i'ch corff/grwp

os gwelwch yn dda, defnyddiwch raddfa 1-5 [1= ddim yn ddefnyddiol, 5 = defnyddiol iawn]

Cyllid & chyfrifon		Iechyd a diogelwch	
Perthynas , ír gymuned		Cymodi mewn anghydfod	
Ceisiadau am arian		IT sylfaenol	
Marchnata		Sgiliau pwyllgora	
Ysgrifennu cyfansoddiad		Trefnu achlysuron	
Statws elusennol		Rhyw diogelach	
Y gyfraith mewn perthynas , LGBT		Cynghori	
Strategaethau cymunedol a phartneriaethau		Cynrychioli eich cymuned ar baneli lleol	
Cynllunio gweithgareddau		Partneriaethau cydraddoldeb	
Arall [os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]		arall [os gwelwch yn dda, rhowch fanylion]	

A fyddaiích Corff/grwp , diddordeb mewn hyfforddi ar y cyd gyda chyrff /grwpiau eraill?

[os gwelwch yn dda, rhowch Hyn y lle priodol]

Derbyn hyfforddiant	Ie		Na	
Darparu hyfforddiant	Ie		Na	

Atodiad 2 Ffurflen Ymateb Creu Cymunedau Rhanbarthol LGB Cadarnach

Gweithdy a fynychwyd:
1. Beth oedd yn fuddiol yn y gweithdy heddiw?
2. Yn eich barn chi, a ywín ddefnyddiol llunio darlun rhanbarthol o wasanaethau LGB?
Beth yn eich barn chi ywír tair flaenoriaeth uchaf ymhlith yr anghenion fyddaiín caniatau i chi fywín ddiogel, yn agored ac yn rhydd, fel lesbiad, person hoyw neu ddeurywiol, yn eich rhanbarth? 1. 2. 3.
4. Beth yn eich barn chi ywír adnoddau sydd eu hangen er mwyn datblyguír gwasanaethau hyn? Er enghraifft, gallai hyn fod yn hyfforddi, ariannu, cydlynydd rhanbarthol /canolfan iír gymuned. 1. 2. 3.
5. A oes gennych ddiddordeb mewn gweithio gydag eraill yn eich rhanbarth i ddatblygu gwasanaethau?
6. A oes gennych unrhyw sylwadau ar sut y gellid bod wedi gwellaír gweithdy hwn?
7. A hoffech chi gael copi o Adroddiad oír gweithdai hyn pan gynhrychir un yn 2004?

Atodiad 3 – Gwybodaeth ar gysylltu â grwpiau lesbiaidd, deurywiol a hoyw presennol ledled Cymru

AberEvents
Mae AberEvents yn grwp cymdeithasol cyfeillgar i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw a thrawswisgwyr yn Aberystwyth a'r cyffiniau, boed hwy "allan" neu beidio, yn hoffi'r sîn neu ddim. Mae'r gweithgareddau'n cynnwys cyfarfodydd mewn caffi, nosweithiau mewn tafarn, teithiau cerdded, disgos ayb. Mae niferoedd y dynion a merched yn weddol gyfartal, a chroesewir pob oed.
Am ragor o wybodaeth, ewch i'w gwefan yn: www.geocities.com/aberevents/

Border Women
Gwybodaeth a gweithgareddau i lesbiaid a merched hoyw yn ardal Swyddi Henffordd ac Amwythig.
PO Box 42, Llwydlo, Swydd Amwythig SY 8 1WD www.borderwomen.co.uk

Grwp Ieuenctid lesbiaidd, deurywiol a hoyw Caerffili
Mae Grwp Ieuenctid Caerffili yn grwp cymharol newydd a sefydlwyd yn ardal Caerffili, ac mae'n agored i unrhyw un rhwng 14 a 22 oed. Cysylltwch â Lynda ar 07789 371564 am ragor o wybodaeth.

Dragons Club
Grwp Lesbiaid a Hoyw Byddar sy'n cwrdd yn fisol. Am ragor o wybodaeth am y Dragons Club cysylltwch â'r Ysgrifennydd, DRAGONS, 6 Wentloog Road, Tredelerch, Caerdydd. CF3 3LP

Dyfed Diners
Clwb cinio hoyw sy'n cyfarfod yn fisol yn ardal Aberteifi / Dinbych y Pysgod, ewch i'r wefan - www.dyfeddiners.freeuk.com/

Gay Bikers De Cymru
Mae gan Gay Bikers tua 500 o aelodau ym mhob cwr o'r DU ac maent yn weithgar iawn yn y De. Maent yn cwrdd yn fisol, yn trefnu teithiau beic modur lleol, digwyddiadau penwythnos yn y DU a thramor. E-bostiwch - info@gaybikers.co.uk, www.gaybikers.co.uk

Gay Outdoor Club
Y clwb awyr agored lesbiaidd, deurywiol a hoyw mwyaf yn Ewrop ar gyfer cerdded, mynydda, seiclo a phob math o weithgareddau awyr agored a chymdeithasol eraill. E-bostiwch - goc@bi.org neu ewch i'r wefan yn -http://goc.uk.net/. Ffoniwch Peter ar (029) 2048 4431 am wybodaeth am eu gweithgareddau yn Ne Cymru.

Grwp Ieuenctid Gwynedd a Môn Canolfan Galw i Mewn Lôn Abaty, ar gyfer pobl ifanc Lesbiaidd, Deurywiol, Hoyw a Thrawsrywiol 16 i 25 oed – cyfarfod yn fisol yng Nghanolfan Lôn Abaty 7-9, Lôn Abaty, Bangor LL57 2EA. Am ragor o wybodaeth, ewch i'r wefan yn www.mesmac-north-wales.co.uk

Prosiect GYL
Sefydlwyd Prosiect GYL i ddarparu gwybodaeth a chefnogaeth gyfrinachol i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw ifanc, eu teuluoedd a phobl sy'n ansicr ynglŷn â'u rhywioldeb. Mae'r llinell gymorth ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener rhwng 4.00 ac 8.00pm. Bydd gwirfoddolwyr wedi'u hyfforddi'n cynnig cyngor, cefnogaeth, arweiniad a gwybodaeth.
PO Box 29, Pen-y-bont ar Ogwr. CF35 6XL. Llinell gymorth 01656 649990

Cyfeillion Lesbiaid a Hoywon Powys [FLAG Powys]
Cyfarfodydd misol – cysylltwch â Jeff 01874 711821, Flag, PO Box 7, Y Drenewydd, SY16 3WG

FFLAG – De Cymru
Grwp De Cymru o elusen genedlaethol i leddfu'r straen emosiynol y mae Teuluoedd a Chyfeillion Lesbiaid, dynion hoyw a phobl ddeurywiol yn gallu ei ddioddef. Llinell gymorth gyfrinachol, grwpiau cefnogi a darperir gwybodaeth i helpu teuluoedd a chyfeillion i ddeall, derbyn a chefnogi pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw gyda chariad a balchder. Cysylltwch â Janet 029 2062 6852 neu Gloria 029 2040 4523 e-bost- g.jenkins3@ntlworld.com

Dynion yn deall dynion
Yn cynnig cefnogaeth a gwybodaeth i ddynion hoyw yn y De ddwyrain. Cysylltwch â Tony ar 01633 874006 neu 07903 306858 24 awr, d/o Co-Star, 6, Blenheim Square, St Dials, Cwmbrân NP44 4RS, e-bost - menunderstandingmen@hotmail.com

MESMAC Gogledd Cymru
Yn cynnig cefnogaeth a gwybodaeth am ryw diogelach i bobl lesbiaidd, deurywiol, hoyw a thrawsrywiol yng Ngogledd Cymru. www.mesmac-north-wales.co.uk/
Cysylltwch â Keith ar 01248 371367 e-bost - keith@mesmac-north-wales.co.uk 2, Bryn Difyr, Bangor LL57 1HY

Mind Out Cymru
Cefnogaeth i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw sy'n defnyddio gwasanaethau iechyd meddwl ledled Cymru a Grwp Defnyddwyr Gwasanaethau Iechyd Meddwl Lesbiaidd a Hoyw Caerdydd d/o Mind Cymru, Tŷ Quebec, Castlebridge, Heol y Bont-faen, Caerdydd CF11 8AB.

Grwp cymdeithasol Lesbiaidd a Hoyw y Drenewydd a'r Cylch
Yn cwrdd pob pythefnos yn y Drenewydd (Powys), cysylltwch â Mark ar 01686 610118

Llinell Lesbiaid Gogledd Cymru
Llinell gymorth i lesbiaid a merched sy'n wynebu problemau oherwydd eu rhywioldeb. Llinell gymorth 01248 351263 Nos Fawrth 7pm-9pm, Y Tŷ Gwydr, 1, Trevelyan Terrace Bangor, Gwynedd LL57 1AX e-bost – mail@lesbian-line-north-wales.org.uk

Mudiad Cristnogol Pobl Lesbiaidd a Hoyw Cymru
Yn cynnig awyrgylch diogel a chroesawgar i Gristnogion lesbiaidd a hoyw a'u cefnogwyr. Cynhelir cyfarfodydd misol ledled De Cymru.
LGCM PO Box 11, Pontypŵl NP4 5WY

Grwp Merched Canolbarth Cymru
Grwp anffurfiol i lesbiaid a merched hoyw yn y Canolbarth – e-bost yn unig mwwg@onestepbeyond.f9.co.uk.Hefyd cysylltiad â'r prif fudiad i bobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw trwy e-bost yn unig - qwpg-subscribe@yahoogroups.com

Older & Bolder Group
Grwp cymdeithasol i lesbiaid a merched hoyw dros 35 oed, cynhelir cyfarfodydd misol yn Nhŷ Cwrdd y Cyfeillion, Heol Siarl, Caerdydd

Rhwydwaith Lesbiaid Hŷn yn Ne Cymru
Mae'r Rhwydwaith Lesbiaid Hŷn (Cymru) yn grwp cymdeithasol i ferched 35 a hŷn sy'n diffinio eu hunain fel lesbiaid. OLN De Cymru PO Box 5085 Caerdydd CF5 2XR

Prosiect y Rainbow Centre De Cymru
Mae'r Rainbow Project yn fudiad sy'n cefnogi digwyddiadau a phrosiectau cymunedol ar gyfer pobl lesbiaidd, deurywiol a hoyw yn Ne Cymru.
d/o VAC, Tŷ Shand, 2 Fitzalan Place, Caerdydd CF24 OBE, e-bost - t.heywood@ntlworld.com

Grwp Ieuenctid Skittles, Wrecsam
Pobl ifanc lesbiaidd, deurywiol a hoyw rhwng 11 a 25, cefnogaeth un i un, man cyfarfod diogel i bobl ifanc lesbiaidd, deurywiol a hoyw, cyngor ac arweiniad ar unrhyw fater o iechyd rhywiol i dai, e-bost yn unig - Skittleslgbyouth@yahoo.com

Switsfwrdd lesbiaidd, deurywiol a hoyw Bae Abertawe
Gwybodaeth, cyngor ac adborth i gymunedau lesbiaidd, deurywiol a hoyw, eu teuluoedd a'u cyfeillion yn ardal Abertawe. Llinell gymorth - 01792 645325 Llun 7.00pm - 9.00pm, Mawrth, hanner dydd - 4.00pm, PO Box 169, Abertawe SA5 9YD e-bost -lgbt_switchboard@yahoo.co.uk

Grwp Lesbiaid Abertawe
Cyfarfod yn fisol yng Nghanolfan Merched Abertawe, 25 Stryd Mansell, Abertawe
SA1 5SQ

Prosiect lesbiaidd, deurywiol, hoyw a thrawsrywiol Abertawe
Cyfle i bobl ifanc lesbiaidd, deurywiol, hoyw a thrawsrywiol rhwng 11 a 25 oed gwrdd yn wythnosol mewn awyrgylch diogel heb wahaniaethu d/o Ymddiriedolaeth Terrence Higgins Cymru 17, Page St Abertawe SA1 4EZ

Ymddiriedolaeth Terence Higgins Cymru
Y brif elusen HIV ac AIDS yn y DU, pencadlys Cymru yng Nghaerdydd – Tŷ Canton, 435 –451 Heol y Bont-faen, Caerdydd e-bost - info@thtcymru.org.uk ac Abertawe - 17, Page St Abertawe SA1 4EZ, e-bost - info@thtwest.org.uk

Triangle Cymru
Cyngor a gwybodaeth tai (gwirfoddol) i lesbiaid a dynion hoyw rhwng 16 a 25 oed, sydd angen llety diogel. Ffoniwch - 029 2045 3030, e-bost - postmaster@gwalia.com 4, Dock Chambers, Stryd Bate, Caerdydd CF10 5AG

Iechyd Meddwl Pobl Lesbiaidd, Deurywiol a Hoyw Dyffryn Clwyd
d/o Cymdeithas Mind Dyffryn Clwyd. 34, Stryd Elwy, Y Rhyl, Sir Ddinbych LL18 1BT

VIVA, Grwp Ieuenctid Lesbiaidd, Deurywiol a Hoyw y Rhyl,
Cefnogaeth a gweithgareddau i bobl ifanc 16 - 26 oed. Cysylltwch â Lynne 01745 351293 neu d/o Grwp Ieuenctid Pobl Ifanc Gorllewin y Rhyl, 30 Stryd Bedford, Y Rhyl, LL18 1SY

Valleys Women e-bost yn unig - valleyswomen@hotmail.com

Cylchlythyr Womens Zone
d/o Canolfan y Merched, Stryd Mansel, Abertawe SA1 5SQ e-bost:Swanwomens@aol.com

---

[i] Mae LHD yn gyfateb i'r Saesneg LGB ac yn cyfeirio at lesbiaid, hoywon a deurywolion.'

[ii] Mae'r ymadrodd 'eithrio cymdeithasol' yn disgrifio neilltuo o un neu fwy o'r canlynol: cyflogaeth, incwm, rhwydweithiau cymdeithasol megis y teulu, cymdogaeth a'r gymuned, gwneud penderfyniadau ac ansawdd bywyd digonol.

[iii] Friends & Family of Lesbian and Gay People